

Upptinade relationer mellan Kuba och USA.

Yanelys Napoles och hennes mor tar emot på den lilla familjeägda restaurangen i Havanna. "Jag märker att Kuba förändras nu. Det öppnas mer och mer", säger Yanelys. Foto: Sven Creutzmann

Kubaner dansar in ett nytt år – och en ny tid

● **I över 50 år** har den kommunistiska enpartistaten Kuba firat årsdagen av revolutionen den 1 januari med USA-fientliga fester.

● **Efter den överraskande islossningen** mellan de båda länderna planeras nu i stället en salsafest på Havannas gator.

● Väktaren utanför den byggnad där USA har sin enda representation på Kuba vet inte riktigt vad han vakar över längre. För bara några veckor sedan var den sex våningar höga byggnaden vid havspromenaden i Havanna en bit fiendeland på kubansk mark dit oppositionen gick för att gå demokratikurser och få visum för att resa till USA.

Efter Barack Obamas oväntade öppning i Kubafrågan för två veckor sedan ska byggnaden nu rymma den första amerikanska ambassaden i Havanna på 56 år.

Väktaren blåser ändå på rutin i visselpipan så fort någon kommer nära byggnaden.

– Här får du inte gå, säger han

och ber mig gå över till andra sidan gatan.

Jag undrar vad som är det farliga med att gå längs det så kallade amerikanska intressekontoret i Havanna.

– Det är förbjudet, svarar väktaren.

När jag nämner det nya avtalet som innebär att Kuba och USA ska

DN i Havanna
Henrik Brandão Jönsson
DN:s korrespondent

normalisera sina relationer slappnar han av.

– Jag vet. Nästa år kommer att bli bra. På revolutionsdagen ska det bli ett stort salsaparty här. Vi går mot en bättre framtid, säger han och sträcker ut armen över torget utanför.

När stämningen mellan USA och Kuba var som sämst för femton år sedan gav den dåvarande överbefälhavaren Fidel Castro order om att anlägga torget framför USA:s intressekontor. I borten änden restes en staty med Kubas självständighetshjälte José Martí som pekar mot byggnaden och framför den uppfördes en scen där regimtrogna uttryckte sin ilska mot den mäktige grannen i norr.

USA svarade med att sätta upp en neonskylt på fasaden som dygnet runt visade visdomsord av Martin Luther King, vilka uppmanade Kubas befolkning att kämpa för sin frihet. Fidel Castro kon-

Upptinade relationer mellan Kuba och USA.

Turister låter sig fotograferas i gamla amerikanska vråläk.
Foto: Sven Creutzmann

En av Kubas stora nationalhjältar, politikern och poeten José Martí, pekar på USA:s intressekontor.
Foto: Sven Creutzmann

trade med att hissa ett hav av flaggor framför byggnaden som skynde neonskylten.

I dag har torget, som heter Tribuna Anti-imperialista de José Martí, spelat ut sin roll.

Avtalet mellan USA:s president Barack Obama och Kubas nuvarande överbefälhavare Raúl Castro innebär att den amerikanska kongressen ska ta ställning om ett upphävande av den över 50 år långa handelsblockaden och ta bort Kuba från listan över länder som ger understöd åt terrorism. Det gör att Kuba från och med nästa år kan ta emot investeringar från bland annat Världsbanken och FN:s utveck-

lingsprogram. Avtalet gör det också lättare för amerikaner att resa till Kuba och att sända pengar till sina släktingar på ön.

I gengäld lovar Kuba att släppa 53 politiska fångar och att öppna för internet på ön.

Den svåraste knuten att lösa är handelsblockaden, som är en lag som endast kan upphävas av kongressen i Washington. Eftersom kongressen nästa år kommer att styras av republikaner, som av tradition är fiendligt inställda till regimen på Kuba, är det troligt att blockaden inte kommer att upphävas helt, utan att i stället lättas upp.

Vid bensinmacken Tangana bredvid Tribuna Anti-imperialista

Kuba har 11,4 miljoner invånare.
Statskick: Enpartistat.
President: Raúl Castro.
BNP per capita: 10 200 dollar (2012).
källa: Wikipedia

Den kubanska revolutionen hyllas än, här med ett porträtt av Che Guevara.
Foto: Sven Creutzmann

de José Martí bromsar läkaren Pedro Valdéz in för att fylla tanken till sin snart 30 år gamla Lada. Den fick han av staten efter att han tjänstgjort som läkare i Moçambique under den marxistiska regimen på 1980-talet.

–Det finns ingen anledning att bråka med USA längre. Vi ligger så nära varandra och bör dra nytta av varandra. Det gynnar ingen att vara ovänner, säger han.

Trots att Pedro Valdéz är 62 år och mag- och tarmspecialist på ett av Havannas finaste sjukhus, har han inte råd att tanka mer än fem liter eller att reparera sin Sovjet-tillverkade bil. På vissa ställen har karossen rostet bort och koppling-

en är lagad med ståltråd. Om han hade varit specialist på vilket annat sjukhus som helst i Latinamerika hade han haft en lön på uppemot hundratusen kronor i månaden och tillhört överklassen. På Kuba tjänar han några hundra kronor i månaden och är en bland alla andra.

–Jag klagar inte. Jag har levtt ett bra liv. Snart ska jag pensionera mig, säger han.

På Kuba har landets mest utbildade ofta lägst lön. De som tjänar bäst är taxichaufförerna som på två turer drar in lika mycket som läkaren Pedro Valdéz kommer att få i månaden av staten när han går i pension. Statsanställda tjänar generellt då-

Fakta.

Oppositionen förföljs

● **Kuba är en** kommunistisk enpartistat, vars politiska liv domineras av bröderna Fidel och Raúl Castro och andra veteraner från revolutionen 1958–1959. Författningen är utformad efter sovjetisk förebild.

● **Regimens tolerans** för kritik och missnöjesyttringar är låg. Oppositionen är splittrad i flera hundra små grupper som motarbetas och förföljs. I början av 2008 skrev dock Kuba under två FN-konventioner om mänskliga rättigheter. Efter det släpptes ett tiotal samvetsfångar, men samtidigt blev det vanligare med godtyckliga korttidsgripanden.

● **Kubanska kommissionen** för mänskliga rättigheter rapporterade i början av 2013 att antalet gripanden av politiska skäl ökat dramatiskt under det gångna två åren. 6 602 regimotståndare greps under 2012, mot 4 123 under 2011 och 2 074 under 2010.

Källa: Landguiden

Många tar emot bidrag

● **Förra året mottog** kubaner överföringar på 17,3 miljoner kronor från släktingar i USA. Eftersom det tidigare endast var tillåtet att sända 15 000 kronor om året per person väntas överföringarna öka. Enligt avtalet med Obama får släktingar från och med 2015 sända 60 000 kronor per år.

● **Det finns i dag** nio dagliga flygavgångar mellan Miami och Havanna som varje år ger Kuba 400 000 besök. Inkomsterna från besökarna beräknas tillföra Kubas ekonomi 8,5 miljarder kronor per år. **DN**

över borden där sex av sju är fyllda med gäster.

Hennes paladar ligger på bottenvåningen till ett fyravåningshus i art deco-stil, inte långt från Kubas berömda filminstitut. Menypriserna anges i turistvalutan CUC, lika mycket värd som en dollar, och som även kubaner börjat handla med.

–Jag märker att Kuba förändras nu. Det öppnas mer och mer. Detta avtal med USA är väldigt positivt. Det finns många kubaner i Miami som vill hälsa på sitt älskade Havanna. Nästa år blir det mycket lättare för dem att komma hit. Det kommer att skapas en ny ekonomi här, säger Yanelys Napoles.

–Det är en dröm som gått i uppfyllelse, säger Yanelys och tittar ut

Det enda som hennes man tycker är jobbigt är att få tag på matvaror. På grund av det dåligt utvecklade jordbruket saknas det ibland produkter.

–Man får leta lite, men till slut hittar man alltid något. Pastan lagar vi själva, säger Alessandro Canfora, 42 år.

Turismen har blivit en viktig del på Kuba och utgör uppskattningsvis en fjärdel av BNP:n. Inför nyårshelgen är Havanna proppfylld av vitklädda turister från Europa, Latinamerika och Kanada. De betalar alla i hårdvalutan CUC som ser till att ekonomin inte kollapsar. En av nyårsturisterna är Denise Collar från Dominikanska republiken:

–Många gnäller på Kubas ekonomi och styrelseskick, men jag tycker ändå att det är upplyftande att komma hit. I Dominikanska republiken har vi en överklass som styr och äger allt, övriga är fattiga. Vi har massor av problem med droger och kriminalitet. I Havanna ser du inte det. Här finns inte samma klasslyftor, säger Denise Collar.

Hon tror att den normaliserade relationen till USA innebär att Kubas ekonomi kommer att öppnas upp.

–Jag kan tänka mig att Kuba blir som Kina. Kapitalistisk ekonomi, men ett fortsatt kommunistiskt styre.

riofjonson@gmail.com

Detta har hänt. Relationen till USA tinar nära 60 år efter revolutionen

1956

Med 17 gerillakrigare och sju vapen inleder advokaten Fidel Castro en revolution mot Batistaregimen i Sierra Maestrabergen. Efter att hans kompanjon Ernesto "Che" Guevara vunnit ett viktigt slag i staden Santa Clara mot regeringsstyrkorna tågar gerillan in i Havanna och Fidel Castro kan den 1 januari 1959 utropa att revolutionen har segrat.

Fidel Castro, till vänster, marscherar på Havannas gator med Ernesto "Che" Guevara i mitten.
Foto: AP

1962

Efter att USA, med hjälp av 1 350 exilkubaner, invaderat Grisbukten 1961 får Kuba militär hjälp av Sovjet för att hålla USA borta. I gengäld får Sovjet bygga uppskjutningsrampar för kärnvapenmissiler på ön. När ett amerikanskt U2-plan upptäcker anläggningen försätts USA i högsta krigsberedskap. Den amerikanska militären planerar att bomba Kuba

måndagen den 29 oktober, men dagen innan övertalar president John F. Kennedy Sovjets ledare Nikita Khrushjtjov (bilden) om att dra tillbaka kärnvapnen. Så nära hade världens aldrig varit ett tredje världskrig.
Foto: UPI

1976

Kuba utropar sig till en socialistisk republik. En kampanj gör kubaner till det mest läs- och skrivkunniga folket i Latinamerika och den förbättrade sjukvården får ned spådbarnsödigheten till europeiska nivåer. Sovjet stödöker kubanskt socker och ger ett bistånd som uppgår till en femtedel av landets BNP.

1994

När kommunistregimerna i Sovjet och Östeuropa faller minskar Kubas ekonomi med 40 procent. Jordbruket kollapsar och stora delar av befolkningen blir undernärda. USA förstärker handelsblockaden i hopp om att få kommunistregimen på knä. För att revolutionen ska överleva öppnar Castro för turism och tillåter dollarn som extra valuta.

2003

Den växande demokrätirörelsen vill att regimen ska införa fria val och skriva under FN:s stadgar om mänskliga rättigheter. I stället kastar regimen 75 av landets främsta demokratikämpar i fängelse. EU beslutar om diplomatiska åtgärder. Västerintellektuella, som tidigare stött den kubanska revolutionen, kritiserar regimen.

2006

Fidel Castro drabbas av cancer och läggs in på sjukhus. Han får kraftiga inre blödningar och många tror att han ska dö. Han tillfrisknar, men vidarebefordrar ändå makten till sin fem år yngre bror, Raúl Castro, som från och med 2008 är Kubas överbefälhavare. Han anses vara mer pragmatisk än sin storebror och har inlett ett flertal reformer.

Fidel Castro och brodern Raúl tillsammans 2012.
Foto: AP

2014

Den 17 december överraskar Kuba och USA världen med att presentera ett avtal om normalisering som förhandlats fram i hemlighet under 18 månader i Kanada med hjälp av påven. Ländernas båda ledare presenterar avtalet samtidigt vid varsin presskonferens och tillkännager även ett fångutbyte.
Henrik Brandtö Jönsson